Ա. Գ. Շահնազարեան

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՄՓԱԼՈՒՍԻ

(Շարունակութիւն եւ վերջ տես թիւ 11)

Ա. Յայսմ նա անձամբ իւրն իրեն նը-
կատած էր, որպէս զի շատու-
նակ իւրն աչաց առջեւ այն շա-
ւանելով որով Յատա-
ւաքն զինքը կ'ա-
ուշադրէր ։ չը կարենայ երբեք ան-
կեց խոստովի ։ Ա յիւսափ արտաքոյ կար-
գի ձիրքերը միանալով իրեն մարդ մե-
ծութեանը հետ ։ չը զօրեցին և ար-
գելք ըլլալ անոր այն աքանչելի պար-
գասիրութեանը՝ որ նորա կենաց բո-
լոր մնացորդին մէջ փայլելով, զանի-
կուց դործադիր կը հանդիսանէր մե-
ծոց ճշդութեամբ այն ամէն պարտա-
ւորութեանց որք կրօնի կը հայիս ։
Աստիկ ակ մը ունէր նաև ատ Յատ-
ւածային պաշտամունս ։ մանաւանդ
Տաճարի նուագարանը՝ որոց մէջ զար-
մանալի բաներ կը գտնար, իւրն բոլոր ուշ-
ը գրաւած էին ։ այնպէս որ

բերկրութեան մէջ կը զգար զանոնք կրկի
նելով, մանաւանդ 48 դ լեսյին փոքր
րիկ օրատաշարժ տաւներուն ։ Երբ նա իւ
բաթի կամաց հետ Աստուած գեղեցկա-
Թեան վրայ կը խօսէր ։ այնպէս կը ցան
փչտակէր մտաց ա մինչեւ խօսչին
երեւ իւ դիտցիներուն ։ և այս մտա
խոհութիւնը զինքը զգայուն գործող
ցուած էր դէպ ի այն ամէն բաները ։
որոնցմով մարդ կը կարենայ գ'ուտանալ
պատուել ։ որոնց և ծչ մէկ կողմն մէջ
Թերի գանուած չէր եղեալ ։

Երբեմն իրեն ամէն ամիս Հրամայ
նագիր կը զրկուէր ։ ինչպէս չատ տե
զեր ասկորտ Թիւն է կ'ընէր ։ զարմա
նալի յարգանօք մը կ'ընդունէր զանոնք
և ամէն օր ընծոյ մը կը պատմէր ։
Իակ իրեն կենացը վերջին չորս տարի
ներուն մէջ, որովհետև կատարեալ Թիւն
չունէր տչխատութիւն ։ տաւսի միակ
զբաղմունքն էր այդ երկրագործութիւն ընել Աչխ
զեցաց ։ ուր կայնի որոց մասնաւոր
ներ դործ հանուած և կամ որ և իւ
ցէ Հանդիպէս ։ և տատ Հանգոյ տանուց
ցոյց մը և տունէր ։ որով տեղեացը
ուրիւսի կ'ընտրէր ։ ուր մնանուտ ը Երբ
մուտնդն Յատաւածպաշտութիւն կը
ատունէր ։ և այս ամենը այնպիսի բաս
բերպաշտութեամբ կը կատարէր ։ որ ան
մէն ուրանողները կը հիանային ։ եւ
այս եղած տատիճ այն ընտիր խոսքին
զոր տատրինի և լուտատրուած անձ մը
բատ ։ « Յատատածային շնորհքը՝ փոք
րիկ բաներու միջոցատ մեծ մտքերուս
մէջ կը յայտնուի, իակ մեծատանի բաս
ներու միջոցատ հատարակ մտաց մէջ »։

Ա յս մեծ պարզմունքը մանաւ
ատանդ այն ատեն կը յայտնէր ։ երբ
մարդիկ իրեն հետ Յատատածոյ վրայ կը
խօսէին ։ և կամ ինքնին խօսք կը բաս
նար տանդ վրայ ։ այնպէս որ նոյն իսկ
մտհուտան ժամանակներուն մէջ գիտէ
նական և տատրինի հղբայրան մը ա

digitised by A.R.A.R.@

թագաւորը չեմ ուզեր մանգամանի նըշ
կարագրել, ուստի կըսկսիմ ահա պատ-
մել նոյա վերջին հիւանդութիւնը։

Ա յս՝ անհնարին անախորժութիւնք
մը սկսաւ իւր մտիկն երկու ամիս յա-
ռաջ. իւր բժիշկը խորհուրդ տուաւ
իրեն դժուարամարս բաներ չուտել
և ներբնդին յատակել կամ մաքրել
այս վիճակին մէջ եղած ատեն նշան
նաւար գործ մը գործեց, որ դարձաւ
իւր ընկերասիրութեան արդիւնքն էր։
Ասոր մարդ մը իւր բոլոր ընտանիքը
վը եղբարմէս յաժարակամ տուած
ատեն մէկ սենեկին մէջ կը բնակէր, ա-
րուն կուտար նաեւ փայտ և ուրիշ
բաներ միմիայն ողորմածութենէ շար-
ժեալ, վասն զի անորմէ և ոչ իսկ ծա-
ռայութիւն մը կը պահանջէր, այլ մի-
այն ատեն մէջ միայնակ չը մնալու հա-
մար։ Ա յս մարդը որդի մը ունէր որ
այն ժամանակին հիւանդացած էր ծա-
ղկի ախտով. եղբայրս՝ որ իմ ծառա-
յութեանցս հարկաւորութիւնը կըշ-
գար, սկսաւ վախնալ որ չըլլայ թէ իմ
զառակացս հանկր՝ հոն երթալու եր-
կիւղ մը կրնամ ունենալ։ Ա յս մը
տածութիւնը զինքը ստիպեց հիւան-
դէն բաժնուիլ։ բայց որովհետև կ՚ե-
նէր նաեւ որ գործէ այս բնակու-
թեան փոփոխութիւնը վտանգաւոր
ըլլալ անոր, ուստի լաւ համարեց որ ին-
քը փոխադրուի մեր տունը» ըսելով
ձէ՝ «ինձ պակսած վտանգ կայ այս փո-
խադրութեան մէջ, ասոր համար ինձ
պէտք է ձգել տունս»։ Ա յսպէս յու-
նիս 29 ին մեր տունը փոխադրեցաւ
իւր ունէն, ու վերստին չը մնաւ եր-
եքը, վասն զի երեք օրէն յետոյ տա-
ւիղ խիթ մը վրայ գալով, քոլորվին
քուն լսածդ բարձաւ իրմէ, բայց ա-
րտվիեռեւս մտքի կորուստ և եւս
մեծ քաշքշութիւն մը ունէր, ուստի
իւր անհնարին ցաւերուն կը դիմա-

իրեն խնդրանաց համաձայնած ղինքը տես-
նելու եկած էր, մէկ ժամ ամբողջ ի-
րեն մօտ կենալէն գինի այնպիսի հա-
ճութեամբ մը անկից ելաւ, որ ինքը
ասաւ. «Գնացէք, միսիթարուեցէք, և
թէ Տէրը ղինքը կը կոչէ, պատ շատ
առիթ կամ նիւթ ունիք գովելու այն
ընդհանրը՝ զորս անոր տուաւ։ Ա յս
միշտ անոր մեծամեծ ձիրք վրայ զար-
մանալս յայտներ եմ, սակայն երբէք ա-
նոր այն մեծ պարզամտութիւնը եւ
յատակութիւնը չէի նշմարած՝ քայլ
մը թէ հիմա։ ատիկա անհամաձայն ձիրք
մ՚ է այնպիսի մարքի տէր եղող անձի
մը վրայ, ինչպէս որ ինքն է, ասոր
ամենայն յաժարութեամբ կ՚ուզէի ի-
րեն տանը ըլլալ։

Ա յդոյն Աստուածանախ ժողովրդա-
պետը՝ որ եղբօրս հիւանդութեան ա-
տեն տեսած էր արդէն անոր վրայ մի
և նոյն բանը։ ուստի ամէն ժամանակ
համաձայնակ կ՚ըսէր՝ թէ մանուկ մ՚ է
ասիկա, խանարհ է և մանկան մը հը-
նազանդութիւնը ունի։ Ա յս պարզ
մտածութիւնն է որ անոր ամենայն ազա-
տութեամբ իրեն պարագրներուը յան-
ցանքները խաղաղութիւն կուտայ, և
առանց ընդդիմութեան կ՚ընդունի
այն խորհուրդները՝ զոր իրեն կուտան։
Ա յդ օրս մտայ անհնարին աշխատ-ժա-
մերը՝ երբեմն գինքը այնպէս անհամ-
բեր կը գտնէինք որ գանկակ հա-
նելու։ համաձայնական աշխատութ-
իւն կը քաշէինք, բայց երբ իրեն կը
տեսնէինք կամ ինքնին կը նշմարէր
թէ իրեն անհամբերութեամբ մեզ
զայրացուցած էր։ անմիջապէս անոր
առաջը կ՚առնէր իւր այնպիսի քաղցր
կենակցութեամբը և այնպիսի բարե-
բարութեամբ, որ երբէք այս պատճա-
ռաւ մեզ կուն քարեկամութիւնը չկոր-
սընցուց։ Ա յլ քանամ տասնօրեայ վա-
սրնգի ամէն մէկ պատահման ամէն պա-

digitised by A.R.A.R.@

նար ղարմանալի հանգերուածներ։

Հրբեք չէր Թողուր որ մէկը փոքրիկ ծառայութիւն մը իրեն մատուցանէ, ինչպէս և միւներ անգամ ալ մեն օր կ'ելլէր անձամբ իրեն դեղերը առնելու, իրեն նայող բժիշկները սեղնելով նորա ցաւոց օր քան զօր սաստկանալը։ բայց որովհետև երակաց շարժութիւնը ապ կ կը գտնէին և Թէ փոփոխութիւն մը եւս կամ չերմի երեւոյթ մը չըլլալով, կը յուսացնէին որ վտանգ չի կար. այսպէս շարունակ այս քառերը գործ կը դնէին։ "Վտանգի ատուերն անգամ չի կայ ։ Հայց և այնպէս չը նայելով եղբայրս այս խօսքին, և մանաւանդ տեսնելով որ իւր ցաւոց շարունակութիւնը զինքը սաստիկ կը տկարացնէր, իւր խիթին չորրորդ օրը Գ. Յովսէփ ապետը խրկեց բերել առաւ և խոստովանեցաւ։ Այս գործը մեծ ազդմէ հանեց, իրեն բարեկամներին մէկ քանին տարուեցան գալ զինքը տեսնելու լի երկիւղ։ Հայն իակ բժիշկները այնպէս զարմացան որ յայտնեցին իրեն, Թէ այս երկիւղ նշան էր զոր իրմէ չէին յուսար։ Հրբեայս այս յուզմամբ տեղ նելով, զոր պատճառած էր իւր խոստովանութիւնը, բաւականին նեղացաւ և ինձ ըսաւ Թէ։ "Հայ կամ ցայ հաղորդուիլ, բայց կը տեսնեմ որ մարդիկ զարմացած են իմ խոստովանութեանս վրայ, և այսուհետեւ այլ չը զարմացնելու համար նախամեծար կը համարեմ յապաղել զայն։ Հրբ Գ. Յովսէփ ապետը եւս այս կարծիքէն րլլալով չը հաղորդուեցաւ ։ Վակայն իւր ցաւը կը շարունակէր և օրովհետեւ Գ. Յովսէփ ապետը երբեմն երբեմն զինքը տեսնելու կուգար իբր այցելու, ուստի և ոչ առիթ մը կը կորսընցնէր խոստովանելու, և բան մ' աղ չէր ըսեր ուրիշին զանոնք չը վըրդովելու համար։ այսպէս քահիկները կ'ապահովցնէին զանձնքը Թէ վտանգ մը և կամ երկիւղ մը չկայր անոր հիւանդութենէն, և յիրաւի նուազութիւն մը տեսնուեցաւ իւր ցաւոց, այնպէս որ երբեմն իւր սենեկին մէջ ալ կ'ելլէր։ Հայց բոլորովին զինքը չը Թողուցին, և երբեմն եւս կը վերադառնային, ուստի սկսեր էին զինքը նիհարցնել, և ասիկայ այնչափ չէր վախցնէր քահիկները, բայց մինչ որ ըսէին, եղբայրս կը կրկնէր Թէ ինքը վտանգի մէջ էր, և չը դադարեցաւ երբէք խոստովանելէ որքան անգամ որ Գ. Յովսէփ ապետը իրեն մատ եկաւ, եւ այս միջոցիս էր, որ իւր կտակը ըրաւ, որուն մէջ երբէք աղքատները չը մոռցուեցան։ Հրամայեց որ ալ բան մը չը տրուի անոնց, որովհետեւ ինձ ըսաւ եթէ Գ. Փերիէ Փարիզ երթայ և հաւանի, իրեն բոլոր բարիքները աղքատաց պիտի ընծայէր. վերջապէս մրգելին և սրտին մէջ ալինչ չուներ բայց միայն աղքատները. և երբեմն սրտին վերջին դուրս Թափելով կ'ըսէր ինձ "Ինչու համար եւս բան մը չըրի աղքատաց համար, Թէպէտև չարունակ դէպ 'ի աղքատները մեծ սէր մը սրտիս մէջ տածեցի ։ Այս ըսի իրեն Թէ "Որովհետեւ բաւականին ստացուածք չունէիք անոնց մեծ օգնութիւններ ընելու ։ որուն նա պատասխանեց։ "Որովհետեւ ես չունէի մեծ հարստութիւն անոնց օգնելու, պարտաւորէի սակայն իմ ժամանակիս և աշխատութիւնս անոնց նուիրել, և ահա ատոր մէջն է իմ Թերութիւնս, և երբ Թէ բժիշկները ճշմարիտ կը խօսին, և եթէ Աստուած այս անգամ եւս ինձ չնորհէ իմ առողջութիւնս, որոշած եմ որ երբէք աբիւր պաշտօնի կամ ուրիշ պատանաց չըպիտի տամ իմ անձնա-

քամ կը դիմանար և կը հանգիստէր։ Ան
Ըստ կը բաղձար հաղորդութիւն
առնուլ, բայց քահանաները ասոր դէմ
կը դնէին, ըսելով թէ չի կրնար ծոմ
կնստլ, միայն թէ փշրելու ժամա-
նակ կարելի է, բայց այսպէս պատուա-
էին դառնր առանց մեծ պատուա-
րութեան կատարելու, և թէ սուրբ
խորհուրդն ճաշակելու համար պէտք
էր մահուան ճգնաժամին ըլլար, զոր
իր վախց չը նշմարեցուց էին կրնար այս
խորհուրդը տալ իրեն։ Ըստ ընդհա-
նուր սովորութեան կինքը կը զայրացնէր,
բայց ստիպուած էր տեղի տալու։
Սակայն իւր տկարութիւնը կը շարու-
նակէր կրկին, որուն համար պատ-
ուիրեցին ջուր խմել, որ արգասիք
գինքը մեծապէս հանգստացուց։ Այդ
օգաստոսի 6 ին էր, Թէոդորիւն մը ե-
կաւ ըսաւ՝ սաստիկ գլուխ ցաւով մը
հանդերձ, և թէպէտ ժիժիկները ա-
սոր վախց չը զգացուցան, և թէ գինքը
կ'ապահովցնէին թէ այս ուրիշ բան
չէր բայց միայն ջուց չոգւոյն, բայց եղ-
բայրս ուղեց խոստովանիլ, և անհա-
ւատալի համառութիւնով խնդրեց
որ հաղորդութիւն եւս առնէ, և թէ
յանուն Աստուծոյ միջոցառ մը թող
առնուի ան արգելքները,
որք միշտ ցաւդ յիրեան ելլան. և այն
ատենները ուրիշ մը որ ներկայ էր, ըս-
կսաւ գինքը մխիթարել, թէ անհան-
գստութիւն ունիս, թէ պէտք է քա-
րեկամներդ հաւատան, թէ ապրիլ
վճռակամ մէջ ես, թէ տկարութիւնդ
գրեթէ լմնցեր է, թէ միայն ջուց չո-
գին կայ, և թէ իրաւունք չէ որ բա-
րեկամներդ սուրբ խորհուրդը, զոր ա-
ւելի լաւ է ուշացնել անկէ մէկ
կատարելու համար։ Ասոր եղբայրս
պատասխանեց, «Արդ մը իմ ցաւս
չդղտար, ուստի կը խորհուրդին, իմ գրէ-

digitised by A.R.A.R.@

բայց միայն ան քաւութեան ծոմ պահելու
Յ. յապիսի գործողութիւն էր ան, ուր
սէրը գինքը կոչեց։

Նոյնպէս իւր եռանդնալից աղ-
քատութեանը հետ այնպիսի զուտ
մանական հաճելութիւն մը կը միացու-
ներ, որ իրեն չուզիլ եղող անձանց մէջ
ծագեր օրինակ կ'ըլլար և կը զարմա-
ցուներ իսկ զանոնք, և այնպէս որ մինչ
և ցաւ կը յայտնէին գինքը այնպիսի
վճռակի մը մէջ տեսնելուն համար,
պատասխան կ'ըստանային այսպէս։ «Ի
կողմէս չեմ ցաւիր, և կ'երկնչիմ և
առողջութենէս։ «Ուրուն երբ պատ-
ճառը կը հարցնէին կ'ըսէր. «Ոսկոր-
տեղ էս կը ճանչնամ առողջութեան
վառնգները, և հիւանդութեան օ-
գուտները»։ Կարձեալ իրեն ցաւոց
ամենատաստիկ ժամանակը, երբ կը
տեսնէր որ իրեն վայ կուլային, կ'ը-
սէր. «Ի վերայ մի լաք և մի պիտ ողբ
բաք, հիւանդութիւնը ամեն քրիս-
տոնէից բնական վճռական է, վասն զի
անով մարգը չարութիւն գործելէն
կը դադրի, ինչպէս որ սէրը եր ամեն
ժամանակ այնպէս ըլլալ, անով զգայա-
բանաց հանգչելուն կը պիտի և ա-
մեն չհնարէ անհաճ, ազատ ամեն
կիրքերէ որ կը տառապին զմարդ իւր
կենաց ամեն վայրկեանին մէջ։ Վերջա-
պէս ազատ է փառասիրութենէ ազա-
հութենէ միշտ մահու ակնկալելով։
Վրթատանէ մը կ'ուզէր՝ պէտք չէ մի
որ այսպէս անցնի։ Նրբանկատութիւն մը
չէ մտածուն, երբ ինքզինքը այնպիսի
վիճակի մը մէջ կը գտնէ ի հարկէ ու
պատրաստ էր արդէն ըլլալ, և թէ
իրեն բան մը չպակսիր ընելու։ բայց մի-
այն խնամատարութեամբ և անդորրու-
թեամբ հնազանդել, այս պատճառաւ այս
հնարքը միայն կը խնդրեմ աստուա-
ծային գործ պիտի ըսէ։ Ահա այս բոլոր
ներքինութեանց և չարչարանաց տես մինչ

որ չէր կրնար իրեն տան մէջ աղքատ մը ուենենալ իրեն հետ, դիս աղաչեց որ իրեն ընտրէք մը ըներմ, այն է պինդը աղքատաց հիւանդանոցը տանել տամ, որովհետեւ աղքատաց ընկերութեան մէջ ժողովուրդ տատակ խղճ ունէր, [illegible] իրեն ըսի թէ՝ բժիշկները յարմար չեն գտած այժմեան վիճակիդ մէջ տեղ ու փոխադրութիւն ընել, որուն վրայ շատ տրտմեցաւ. ինձմէ խոստում առաւ որ եթէ քիչ մը հանգստութիւն գտնէ, իւր այս խնդիրը կատարեմ։ Ապահայ այս գլխաւ ցաւը քանի գնաց տատակցաւ, որուն կը տոկար այնպէս՝ ինչպէս միւս ամեն ներսութեանց եր չարչարանաց, այսինքն առանց դժգոհութեան, եւ մէկ անգամ անգամ չըսաւ թէ 17ին էր՝ ինձ աղաչեց խորհրդակցութիւն մը ընել, բայց իսկոյն կասկածի երթալով ըսաւ. "Կը վախնամ որ այս խնդրոյս մէջ թերի գտնուեցաք, շատ չմտածելով ո, սակայն ես չէի ձգեր զայն ի գլուխ տանել, եւ բժիշկները պատուիրեցին որ չհիմակ խմէ, միշտ ապահովցնելով որ վտանգ մը չը կար, եւ թէ այս ուրիշ բան չէր՝ բայց եթէ նիհարութիւն խառնուած ջղոց գլուխին հետ։ Ապայ եւ այնպէս ինչ որ ըսէին, եղբայրս անոնց երբէք չը հաւատար. եւ ինձ աղաչեց որ եկեղեցւոյ կոն մը բերել տամ գիշերը իրեն ժամ. եւ այս անգամ նոյն իսկ ես գէշ վիճակի մէջ գտնելով զանիկայ, հրամայեցի առանց լուր տարածելու, մումեր բերել եւ ուրիշ այն ամեն բաները, ուրոնք վարդ առաւօտեան հաղորդութիւնը առլու համար պէտք էին։

Այս պատրաստութիւնները անօգուտ չեղան եւ մանաւանդ առելի շատ պէտք եղան մեր ենթադրածէն, վասն զի գրեթէ կէս գիշեր էր, այնպիսի ջլաձգութիւն մը բռնեց զինքը, որ երբ հոգ առաւ, կարծեցինք թէ

խուռ ցաւը ստրատքոյ կարգի զօրաւոր է։ Ապայ եւ այնպէս տեսնելով այնպիսի մեծ ընդհարմութիւն մը իւր բաղ ձանաց դէմ, չէրկեց այլ եւս անոր վրայ խօսք բանալ, բայց ըսաւ "Հրով հետեւ մարգիկ չի կամենան այս չը նորհքը ինձ ընել, կ'ուզեմ անոր թե րին ներգործել բարի արարքով, եւ եթէ չը կրնայի հաղորդակցիլ գլխաւն հետ (Ֆխուսի) կ'ուզեմ գոնէ նոյնը ընել ա նոր անգամից հետ, ասոր համար մնաս ծեզի թէ ինձ պէտք է տանս մէջ աղ քատ մը ունենալ, որուն մի եւ նայն հոգացողութիւնները ըլլան ինչպէս ինձ, առանձին պահպանութիւն ընեն եւ խնամք տանին. վերջապէս երբէք խըտրութիւն մը չըլլայ իմ եւ անոր մէջ, որպէս զի առ միմիտրութիւնը ունենամ թէ՝ կայ աղքատ մը որ ինձ պէս կը հոգացնէ, առաւոտեան մը մէջ ուր կը գտնուիմ ես. որովհետեւ մի եւ նոյն ժամանակ երբ կը մտածեմ որ ես այսչափ ագէկ եմ, և թէ կայ անթիւ բազմութիւն աղքատաց, որոնք աւելի հիւանդ են քան զիս և միանգամայն զուրկ ամենահարկաւոր բաներէն, այս ինձ մեծ վիշտ կու տայ զոր չեմ կրնար կրել, և այսպէս կ'աղաչեմ, Պ. Յովսվիդապետէն խնդրեցէք որ հիւանդ մը գտնէ ուենցած նպաստ կիս համար ո,

— Այդ ժամուն Պ. Յովսվիդապետին մարդ խրկեցի, որ խնացուց թէ այդ պիսի փոխադրութեան վիճակի մէջ գտնուած հիւանդ մը չկայ, բայց խօսք կու տար որ ինչը երբ առողջանայ, կը գտնեմ միջոց մը իրեն մարդասիրութիւնը ի գործ դնելու, յանձնելով իրեն ծերուն մը՝ որուն վրայ Թող խնամք տանի իւր կենաց բոլոր մնաց ցորդին մէջ. որովհետեւ Յովսվիդապետը այնտը կասկած մը չունէր անոր առաջ չանալուն վրայ, Այրբ տեսաւ եղբայրս

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

" Պարտ է մանձել զաւրկութիւն թէպէտ և ի վերջինն բորբոքեալ ։"

Ագաթոն։

Ի սկզբանէ անտի հետամուտ գոլ մարդկան բարւոյն և օգտակարին փութալոյն գերիմաստք ի նոցանէ ի հանճարոյն իւրեանց նշխարս պատուական թողուլ և ապագային ի դիւրութիւն նոցին և յօգուտ անձանց ազգոց զիարձ օգտակարութեանն և գանհրաժեշտ պիտանութիւն ինքեանք իսկ առին ի կենցաղավարութեան իւրեանց և առանդեղին մէջ խրատս և պատուէրս պիտանիս և օգտակարս ի կեանս մերոմն։

Յորոյ և Հոմերոս գիրահանճարն ի քերթողս նախնի դարուց որ բարեխրատ հանդիսացաւ յամենեսին ի բանս իւր կշռամբիչ մտութեանց և դրատախիչ առաքինութեան, և ամենայն որ միանգամ գՀեթ ընթերցաւ բանից նորա, արգասիս պատուական կթեաց և շահեցաւ գոգեղէն զամենայն վարուցս՝ կենցաղավարութեան ոչինչ երբեք վնասեալ, բազում անգամ բազմօն վճռեալ խնդառուն բանս և ազդու խրատս, որք անշուշտ մատուցանեն զօգուտ գործադրողին յորոց մի է և այս անառուտ վճիռ Հեթ, " Պարտ է մանձել զաւրկութիւն թէպէտ և ի վերջինն բորբոքեալ ։"

Ընդունելն թէպէտ յակամայս նեղ գործ երբեմն կիրք բարկութեան ի մարդիկ, և բազմիցս ըստ սահմանի համբերութեան անցանեն, սակայն ունին և նոքա զօրութիւն բանի, նմանին հաւկառակեալ կրից, ի բաց արարչին յանձանց զպատուհասան որ անշուշտ ունի հետեւիլ բարկութեան. Հեթ և աստուածայն եւս ի յեղեամն կրից և Հեթ ի գեղն եւս իրաւացի առիթք վնասած էր. և կը սակայնիք չատերուն հետ տեսնելով որ առանց սրբութեան կը մեռնի, այնքան Թախանձանօք և ժուռթեամբ խնդրելն գինի. Ապայ Աստուած որ կը կամէր անոր այնքան արդար եւ եռանդուն իղձը վարձատրել, գրեթէ հրաշքով մը բոլորովին այդ ջաղգաբիւնը գադրեցնելէն վերջը, իւր բոլոր դատողութիւնը իրեն դարձուց, այնպէս որ կարծես Թէ կատարեալ առողջ էր. որուն վերայ Գ. Յովհաննէսեանը Արքութիւնը հետը մտաւ եղբօրս սենեկին մէջ և աղաղակեց. " Ընդ այն՝ որուն այնքան ցանկացար ո։ Ա յս խօսքը բաւական եղաւ զանիկայ արթնցուցանելու, և երբ Գ. Յ. մօտեցաւ որ ասայ, վերջին ձիգ մը ըրաւ եղբայրս եւս և կէս նստաւ որ յարգանօք ընդունի Արքութիւնը։ Գ. Յ. հաւատոյ գլուա ւոր խորհրդոյ վրայ քանի մը բան հարցուց աովրութեան համեմատ, ո, րուն եղբայրս յստակ կերպով պատասխանեց. " Ա յ ։ Գ. բոլոր սրտանց կը հաւատամ այս ամենուն ո. յետոյ ընդունեց Արքութիւնն ու վերջին օծումը այնպիսի փափուկ զգայմամբ, ո, րուն արտասուքը վկայեին։ Ընդունուն պատասխանելէն և Գ. Յ. էն չնորհակալ ըլլալէն գինի, երբ անիկա սրբազան առւփով գինքը օրհնեց, ըսաւ " Ծողջ Աստուած գիս երբէք չը լքանէ ։ Ընկ կայ իւր վերջին խօսքը եղաւ, վասն զի Արքութենէն քիչ մը յետոյ ջղաձգութիւնը սաստիկ կերպով բռնեց զանիկա և այլ եւս չը Թողուց մինչեւ իւր մահը, որ եղաւ 1662 օգոստոս 19 ին, առաւօտեան ժամանակ, և հասակաւ 39 տարի 2 ամիս ։

Ս. Մ. Տ. Ախլաթեան
Տիգրանակերտ։

digitised by A.R.A.R.@